

KONU

CÜMLE: Bir düşünceyi isteği, haberi ya da duyguyu anlatmamızı sağlayan, bir veya birden çok sözcükten oluşan anlatım birimine “cümle” denir.

ÖRNEK: Yoruldum. - Eşyaları taşıırken çok yoruldum.

ÖGE: Cümlelerdeki sözcüklerin tek başına ya da söz grupları halinde cümlede yerine getirdikleri göreve “öge” adı verilir.

➤ Söz grupları, isim ve sıfat tamlamaları, deyimler, ikilemeler, birleşik fiiller, kesinlikle birbirinden ayrılmamalıdır.

➤ Ögeler bulunurken mutlaka önce yüklem hemen peşinden özne bulunmalıdır. Sıralama için YÖNTEM kelimesi kullanılabilir. (Yüklem Özne Nesne Tümleçler EM)

➤ Diğer ögeleri bulmak için mutlaka yükleme soru sorulmalıdır.

➤ Ögeleri bulurken kimin ve neyin soruları asla sorulmamalıdır. (Bu sorular isim tamlaması sorularıdır.)

★ CÜMLE VURGUSU

Vurgu, cümlenin anlamına bağlı olarak bir sözcüğün ya da söz öbeğinin diğerlerine göre daha güçlü ve baskılı söylenmesidir.

• Fiil cümlelerinde vurgu, yüklemden önceki ögededir.

Örnek: Arkadaşlarımla yarın **bu filme** gideceğiz.

Zarf T. Zarf T. **Dolaylı T.** Yüklem

Arkadaşlarımla bu filme **yarın** gideceğiz.

Zarf T. Yüklem

• İsim cümlelerinde vurgu yüklem kedisindedir.

Örnek: Babam, **dünyanın en iyi insanıdır.**

Yüklem

• “de, ki, mi” sözcüklerinden herhangi birinin bulunduğu cümlede vurgu bu sözcüklerden önceki ögededir.

Örnek: Bu soruyu **Ayşe mi** sormuştu?

Özne Yüklem

Olay **çözüldü ki** ben buraya geldim.

Yüklem

• Soru cümlelerinde vurgu, soru sözcüklerindedir.

Örnek: Buraya kadar **nasıl** geldiniz?

Yüklem

ALİŞTIRMA

TÜRKÇE DERSİ

Aşağıdaki cümlelerde vurgulu olan ögeyi örnekteki gibi altlarına yazınız.

Örnek:

Bu konuda sana yardım edebilirim.

|sana..... | |yer tamlayıcısı..... |

Günlerdir aradığım kitap, masanın üstündeymiş.

| | | |

Aradığı dosyayı bulamayınca küplere bindi.

| | | |

Olanların tek sorumlusu sensin.

| | | |

Dün gece içime bir sıkıntı çöktü aniden.

| | | |

Sabahtan beri tek lokma yemediğim için açım.

| | | |

Neden düşüncelerini bizimle paylaşmadın?

| | | |

Dostlanımızı, ülkelerine büyük bir sevgiyle uğurladık.

| | | |

En doğru kararı vermek boynumuzun borcudur.

| | | |

Gözlüğüm olmadığı için yazıları seçemiyorum.

| | | |

Acele yürümesinden bir yere geç kaldığı anlaşılıyordu.

| | | |

Sabah ezanı okundu mu hemen uyanır.

| | | |

Düşünmek, insanın var olduğunun göstergesidir.

| | | |

Ses, ruhun dışı açılan penceresidir.

| | | |

Tatlı sözler, tatlı yankılar oluşturur.

| | | |

Isı artışında gazların da etkisi çok fazla.

| | | |

ETKİNLİK

TÜRKÇE DERSİ

Aşağıdaki cümlelerde vurgu hangi ögededir işaretleyiniz.

Yarın sabah meydana buluşalım.

[] Yüklem [] Özne [] Nesne [] Yer T. [] Zarf T.

İçeriden birkaç tane daha bardak getirin.

[] Yüklem [] Özne [] Nesne [] Yer T. [] Zarf T.

Sınıftaki en şuursuz iş, sıraların üzerini karalamaktır.

[] Yüklem [] Özne [] Nesne [] Yer T. [] Zarf T.

Köye gittiğim zaman, dedemin tavuklarını ben yemlerim.

[] Yüklem [] Özne [] Nesne [] Yer T. [] Zarf T.

Alın terine önem veren bir insandı.

[] Yüklem [] Özne [] Nesne [] Yer T. [] Zarf T.

Size kim söyledi benim suçlu olduğumu?

[] Yüklem [] Özne [] Nesne [] Yer T. [] Zarf T.

Yolculuk boyunca bize fıkra anlattı.

[] Yüklem [] Özne [] Nesne [] Yer T. [] Zarf T.

Gülmeyi becerebilen insanlara hayrandı.

[] Yüklem [] Özne [] Nesne [] Yer T. [] Zarf T.

Kuşlar bu vakitlerde hep bu yöreden geçirdi.

[] Yüklem [] Özne [] Nesne [] Yer T. [] Zarf T.

Şiirlerini, kendine özgü üslubuyla kaleme alırdı.

[] Yüklem [] Özne [] Nesne [] Yer T. [] Zarf T.

Gösterinin bu bölümünde yunuslar çemberden geçiyorlar.

[] Yüklem [] Özne [] Nesne [] Yer T. [] Zarf T.

Niçin arkadaşlarınla oyun oynamak istemiyorsun?

[] Yüklem [] Özne [] Nesne [] Yer T. [] Zarf T.

Ozanların atışmalarını zevkle dinlerdik.

[] Yüklem [] Özne [] Nesne [] Yer T. [] Zarf T.

Böyle sıcak havalarda dışarı çıkmamalısınız.

[] Yüklem [] Özne [] Nesne [] Yer T. [] Zarf T.

Dünyanın en büyük düşmanı insandır.

[] Yüklem [] Özne [] Nesne [] Yer T. [] Zarf T.

Gideceğim yeri sadece ona söyledim.

[] Yüklem [] Özne [] Nesne [] Yer T. [] Zarf T.

Kardeşin okuldan döndü mü sen kütüphaneye gidersin.

[] Yüklem [] Özne [] Nesne [] Yer T. [] Zarf T.

Babamın getirdiği balıklar tazeymiş.

[] Yüklem [] Özne [] Nesne [] Yer T. [] Zarf T.

TEST

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde özne vurgulanmıştır?

- A) Benim derdim herkesten çok diyen çevresini düşünmeyendir.
B) İnsanlar geceleri bir başına kalınca yalnızlığın farkına varırlar.
C) Yunus Emre, şiirlerini halkın konuştuğu Türkçe ile söylemiştir.
D) Yarın gündemi belirleyecek konuşmayı Başbakan yapacak.

Yükleme yakınlaştırılan öge vurguyu üzerinde taşır.

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde farklı bir öge vurgulanmıştır?

- A) Köylülerin ayağında kunduraya benzer bir şey fark edilmiyordu.
B) Bunca yıldan sonra ev kirası vermek onlara ağır geliyordu.
C) Misafirin peş peşe gelen sorularına çocuklar cevap veriyorlardı.
D) Bahçe kapısından giren adamın siyah kaşlarının altında iri gözleri parlıyordu.

3. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yer tamlayıcısı vurgulanmıştır?

- A) Sıcak bir dostluk için en başta fedakâr olmak gerekir.
B) Uçmanın en güzel yanı gökyüzünden her şeyi küçücük görmektir.
C) Öğretmenin karşısında heyecanlandığından söyleyeceklerini unutmuş.
D) Doğayı korurken özellikle doğal kaynaklara önem verilmelidir.

“Bir cümlede anlatılmak istenen asıl ögeye vurgu denir. Bu da o ögenin yüklemle yaklaştırılmasıyla gerçekleştirilir.

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde farklı bir öge vurgulanmıştır?

- A) Dostunu kaybettiği o acı günü hiç unutmadı.
B) Soğuk suyu kana kana içti.
C) Bu bilgileri gençliğinde öğrenmişti.
D) O, ülkemizin en başarılı yöneticisiydi.

5. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde zarf tümleci en önemli öge durumundadır?

- A) Babam başkalarının işine karışmayı hiç sevmezdi.
B) Zamanla büyükanneme yaptığım ziyaretler bana acı vermeye başlamıştı.
C) Bir apartmanın giriş katında oturan bu aile mutlu bir yaşam sürüyordu.
D) Şiddetli patlamanın ardından yüzyıllık otel sarsıldı.

Kelimeleri konuşturan adamdır bu yazar.

6. Yukarıdaki cümlede hangi öge vurgulanmıştır?

- A) Yüklem B) Özne C) Nesne D) Yer Tamlayıcısı